هشدار

سوختن داریم تا سوختن

محمد درویش
رئیس کمیته محیط‌زیست یونسکو

چرا سوختن بنه‌ها در ارسنجان و ارژن‌ها در استهبان، جانسوزتر از سوختن بلوط‌ها در زاگرس، راش‌ها در هیرکانی و فندق‌ها در ارسباران است؟ خیلی‌ها شاید ندانند یا باور نکنند که ما هنوز در مناطق خشکی چون ارسنجان فارس، باغ شادی در یزد، استهبان، فسا، جنوب سبزوار و بخش‌هایی دیگر از مناطق ایران و تورانی در استان سمنان، رویشگاه‌های طبیعی جنگلی داریم. جنگل‌هایی که درجه شکنندگی و آسیب‌پذیری آنها به‌مراتب بیشتر از دو دهه پیش شده و اینک به آستانه فروپاشی رسیده است؛ چرا که به دلیل کاهش شدید ظرفیت گرمایی ویژه مناطق خشک‌شده تالابی در استان‌های فارس، سمنان، کرمان و یزد، تشدید جهان‌گرمایی و تغییر اقلیم، فشار دام و آتش‌سوزی‌های عمدی امکان جایگزینی آنها حتی با قرق کامل و بدون آبیاری ممکن نیست. از همین روست که رخداد آتش‌سوزهای ارسنجان و استهبان در طول چند هفته اخیر واقعا جگرسوز است و جبران‌ناشدنی... کاش دولتمردان متوجه این آسیب‌پذیری شدید بوده و با تجهیز یگان‌های اطفای حریق و خرید کانادایر، اجازه تداوم آتش‌سوزی و نابودی صدها هکتار از این رویشگاه بی‌رقیب را نمی‌دادند. کاش یک درصد حساسیتی که روی برخی مسائل هست برای حفاظت از این مایملک محیط‌زیستی ارزشمند و غیرقابل جبران مبذول می‌شد. در چنین شرایطی، دمِ انسان‌های نیکوخصالی چون احمدعلی زارع، سالار آذری، محمدجواد نعمت‌اللهی، حسین یارمحمودی، علی طهماسبی، رئوف آذری، سعید انصاریان، مظفر افشار، حیدر احمدی گرم و درود بر روح پاک سلحشورانی چون البرز زارعی، شریف باجور، محمدجواد مختاری و... که جان‌شان را شرافتمندانه دادند تا این آیه‌های ماندگاری زندگی در وطن برای نسل‌های آینده پابرجا بماند.

نمایش پنجره‌فولاد زرکوب در موزه رضوی

معاون موزه‌ها و ترویج میراث فرهنگی آستان قدس رضوی از نگهداری و نمایش پنجره‌فولاد زرکوب در گنجینه رضوی که سال ۸۱۷ قمری به سفارش شاهرخ تیموری ساخته و وقف حرم مطهر رضوی شده است، خبر داد. به گفته مهدی قیصری‌نیک این پنجره در ابعاد ۱۰۰در۱۲۶ سانتی‌متر و دارای یک چارچوب و دو لَت با میله‌های فولادی شبکه‌بندی شده و کتیبه نام سفارش‌دهنده و سازندگان بر صفحات بالا و پایین دو لَتِ پنجره به خط نسخ برجسته نوشته و زرکوب شده است. نام استادان شیخ‌علی خودگربخارایی، مولانا شمس طبسی، محمود کوفتگر، خواجه حسین زاهد و حاجی‌محمدبن‌علی حافظ اسفرینی نیز در کتیبه‌های پنجره قابل مشاهده است. این پنجره سال ۹۸۴ با حمایت مالی محمد بیک موصلو ترکمان مرمت شده و خط آن را «حسن‌رضا بن حاجی محمود الخادم» نوشته است. دورتادور دو لَت به خط نسخ درود و صلوات بر پیامبر(ص) و امامان معصوم(ع) طلاکوب شده و در فاصله آنها عبارت «القدره‌لله» تکرارشده که بر اثر مرور زمان آثاری از آن باقی مانده است./جام‌جم‌دیلی

دوخت یک پته یک‌مترمربعی با روزی ۵ساعت وقت گذاشتن حدود ۲ ماه زمان می‌برد

امروز سراغ هنر پته‌دوزی کرمانی‌ها رفته‌ایم که با وجود برخورداری از ظرفیت بالای ارزآوری در ورطه نابودی است

پته‌دوزی؛ شناسنامه هنری کرمانی‌ها

حکمت قاسم‌خانی
جام‌جم

نقش‌های زیبا و چشم‌نوازی که زنان هنرمند کرمانی با نخ‌های رنگارنگ روی پارچه‌ای پشمی می‌دوزند، صنایع‌دستی ارزشمندی به نام پته را آفریده که یکی از قدیمی‌ترین و زیباترین سوزن‌دوزی‌های سنتی ایران است؛ هنر صنعتی ارزشمندی از قرن دوازدهم هجری‌قمری که ریشه در تاریخ فرهنگی کرمان دارد و زیرشاخه رودوزی سنتی و هنر اصلی بانوان هنرمند کرمان است. این هنر زیبا و گران‌قیمت امروز با چالش‌های متعددی ازجمله رکود بازار مواجه است و حمایت تقریبی مسوولان هم نتوانسته آن‌طور که باید پشت آن بایستد و از نگرانی هنرمندانش کم کند.

حکیمی: پته‌دوزی از قدیم روی جهیزیه دخترها استفاده می‌شد اما با تغییر نسل دیگر دختران جوان تمایلی به استفاده از پته در جهیزیه‌شان ندارند و به همین دلیل من تصمیم گرفتم با تغییر کاربری این هنر و با تولید زیورآلات پته باعث گرایش و استفاده بیشتر مردم از پته شوم

قدیمی‌ترین، ارزشمندترین و زیباترین پته کرمان، حاصل تلاش قریب ۴۰ دختر کرمانی در طول چهارسال است که بیش از یک قرن از عمر آن می‌گذرد و در گذشته پوشش مقبره شاه نعمت‌ا... ولی، شاعر و عارف نامدار کرمانی بود که به دلیل ارزش هنری بالای آن به موزه انتقال یافت تا از آن مراقبت بیشتری صورت گیرد. از دیگر پته‌دوزی‌های ارزشمند کرمان می‌توان به شمسه‌دوزی و صرفه‌دوزی حاصل دست فرج‌ا... کرمانی اشاره کرد که این پته مربوط به قرن سیزدهم هجری‌قمری بوده و دقیقا بین سال‌های ۱۲۷۸ و ۱۲۸۰ بافته شده و درحال حاضر در موزه هنرهای تزئینی نگهداری شده و در معرض بازدید عموم قرارگرفته است.

زنان کرمانی از دیرباز با هنر اصیل پته‌دوزی، رومیزی، سجاده و جانماز، پرده، کوسن، جلد قرآن و... تزیین می‌کردند و امروزه هم از آن برای تزیین لباس، شال و مانتو بهره می‌برند. نقش‌های درختی، بته‌جقه‌ای، سروی، طاووسی، بازوبندی، نقوش حیوانات و پرندگان و پیچک ترنج از معروف‌ترین نقوشی است که در دوخت پته استفاده می‌شود. پارچه‌ای که روی آن پته دوخته می‌شود، عریض نام دارد که پارچه‌ای دستباف و پشمی است که در گذشته به‌وسیله دستگاه‌های بافندگی چوبی تولید و از آن برای دوخت دامن، کت و پالتو استفاده می‌شده است؛ البته به‌تدریج بافته‌های کارخانه‌ای جانشین عریض‌های دستباف شده و هم‌اکنون بیشتر پته‌ها روی این پارچه‌ها دوخته می‌شوند. پته کرمان ازجمله صنایع‌دستی گران‌قیمتی است که همواره به عنوان ارزشمندترین سوغات و هنر دستی کرمان هم به‌شمار می‌رفته است.

کپی نامرغوب از هنری اصیل

پته تصویری از صبوری و حوصله زنان کرمانی است که طی روزهای متوالی با سرپنجه هنرمند خود، تارهای رنگین را بر پود شال نشانده و نگارستانی از بته‌جقه، شاخ و برگ درختان و پرندگان و تصویرهای بدیع می‌آفرینند. زنانی همچون نصرت عبدالرحمانی که به نام مادر پته‌دوزی کرمان شناخته می‌شود یا مرحومه طاهره ایرانمنش که آخرین بازمانده نسل هنرمندان شال باف در کرمان بود و هر دو بخش اعظم عمرشان را برای دوخت پته سوزن زدند تا این هنر اصیل کرمان حفظ شده و باقی بماند. گرچه این روزها نوع اصیل آن مثل بسیاری دیگر از هنرهای ایرانی درحال نابودی و فراموشی است. مهم‌ترین مشخصه پته اصیل کرمان طرح و رنگ خاص و متفاوت آن است و یکی از عواملی که این پته را تهدید می‌کند، دوخت پته توسط زنان افغانستانی است که به دلیل دستمزد پایین و استفاده از مواد اولیه نامرغوب همچون نخ‌های پلاستیکی، پته‌هایشان نسبت به پته‌هایی که توسط زنان کرمانی دوخته می‌شود از کیفیت پایین‌تری برخوردار است و قیمت ارزان‌تری دارد و مشتری بیشتری هم جذب می‌کند. در مقابل بی‌کیفیتی آن روی شهرت و آوازه پته اصیل کرمانی تاثیر منفی می‌گذارد، به‌ویژه آنکه نقشه‌های اصیل پته کرمان هم توسط زنان افغانستانی در حال تغییر است. در این میان دلالان هم بر نابسامان‌کردن اوضاع دامن می‌زنند و از عدم شناخت گردشگران سواستفاده کرده و پته‌های بی‌کیفیت و ارزان‌قیمت را به قیمت‌های گزاف به آنها می‌فروشند و همین باعث می‌شود پته اصیل که کیفیت بالایی دارد فقط به خاطر قیمت بالایش به فروش نرود.

کاهش ۵۰ درصدی فروش

نزدیک کاروانسرای گنجعلی‌خان، درست در ورودی بازار قدمگاه کرمان که به راسته بازار تاریخی این شهر منتهی می‌شود، جایی که روزانه شاهد تردد هزاران نفر از مردم کرمان برای خرید مایحتاج روزانه‌شان است، مغازه‌ای هست که از حدود یک قرن گذشته محل عرضه پته کرمان بوده است؛ مغازه‌ای که از مرحوم قنبر روشن ضمیر برای فرزند و نوه‌هایش به یادگار مانده و آنها طی دهه‌های گذشته برای تولید و عرضه این هنر دستی ارزشمند تلاش کرده‌اند. مغازه‌ای که در ۱۲ سال اخیر جوانی به نام امیرروشن ضمیر، شغل آبا و اجدادی‌اش را در آن ادامه می‌دهد و مشغول فروش تولیدات مختلف پته کرمان است.

روشن‌ضمیر در گفت‌وگو با خبرنگار ما با اشاره به طرح‌های مختلف پته کرمان می‌گوید: کرمانی‌ها در گذشته برای تهیه جهیزیه عروس کلا از وسایل دوخته شده با پته استفاده می‌کردند اما اکنون به دلیل افزایش قیمت پته فقط برای تزئین جهیزیه آن را خریداری می‌کنند.

از پته‌دوزان حمایت می‌کنیم

معاون صنایع‌دستی اداره‌کل میراث فرهنگی استان کرمان به آمار شاغلین در هنر پته‌دوزی اشاره کرده و با بیان این‌که بیش از ۲۰ هزار نفر در هنر - صنعت پته‌دوزی در سطح استان کرمان مشغول به فعالیت هستند می‌گوید: کارگاه‌هایی در این رشته به‌صورت خانگی و انفرادی فعالیت دارند و همچنین افاغنه‌ای که در کرمان زندگی می‌کنند هنر پته‌دوزی را به صورت استاد و شاگردی فراگرفته و در این هنر - صنعت همانند سایر هنرها و صنایع دیگر در کشور اشتغال دارند.

کاظم حسین‌زاده برخلاف برخی هنرمندان که معتقدند حمایت چندانی از آنها صورت نگرفته می‌گوید: هنرمندان صنایع‌دستی با اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت، برخورداری از مزایای بیمه، فراهم‌شدن حضور در نمایشگاه‌ها و ارائه آموزش‌های تکمیلی مورد حمایت قرار می‌گیرند و تاکنون حدود ۳۰۰۰ نفر هنرمند و صنعتگر صنایع‌دستی از مزایای بیمه وی با بیان این‌که به دلیل افزایش قیمت مواد اولیه قیمت فروش پته نسبت به دو سال گذشته بیش از ۵۰ درصد افزایش یافته است، می‌گوید: ما در حال حاضر هر قطعه از پته کرمان را بر اساس نوع دوخت و ابعاد از ۲۰۰ هزار تومان تا ۱۵ میلیون تومان به فروش می‌رسانیم که این افزایش قیمت باعث شده بسیاری از مردم توان خرید پته را نداشته باشند. ضمن این‌که شیوع کرونا در یکی دو سال اخیر هم بر بی‌رونقی بازار پته افزوده است. البته اینها را بگذارید کنار تولید پته بی‌کیفیت توسط زنان افغانستانی که بازار پته باکیفیت را کساد‌تر از همیشه کرده است. این هنرمند جوان از مسؤولان صنایع دستی کشور هم گلایه دارد که تاکنون وعده‌های زیادی برای حمایت از تولیدکنندگان صنایع دستی داده‌اند اما به هیچ یک از آنها عمل نکرده‌اند.

چالش‌های هنر پته‌دوزی

معاون صنایع‌دستی با اشاره به این‌که در رشته پته‌دوزی صادرات به‌صورت چمدانی بوده و گردشگران خارجی این هنر را به‌عنوان رهاورد سفر با خود به ارمغان می‌برند، در پاسخ به سوالی درباره مهم‌ترین چالش هنر پته‌دوزی می‌گوید: تامین مواد اولیه با توجه به نرخ تورم حاکم بر جامعه و افزایش قیمت در این خصوص، بحران کرونا و عدم رونق بازار و عدم بهره‌برداری مطلوب و علمی فعالان این هنر - صنعت در خصوص استفاده از فضای مجازی در جهت رونق تجارت الکترونیک ازجمله این چالش‌هاست. هرچند طرح تجاری‌سازی برای کمک به هنرمندان و صنعتگران در قالب آموزش‌های پیشرفته ویژه شاغلین صنایع‌دستی (فروش آنلاین، برندسازی، بسته‌بندی، تبلیغات، نمونه‌سازی محصولات کاربردی و...) مد نظر قرار گرفته و دوره‌های آن در سطح استان با همکاری اتاق بازرگانی کرمان، مرکز شتابدهی تگ و سازمان فرهنگی و اجتماعی شهرداری در حال انجام است.

تامین اجتماعی برخوردار شده‌اند. حسین‌زاده تصریح می‌کند: در راستای معرفی این رشته و علاقه‌مند کردن نسل جوان، معاونت صنایع‌دستی اداره کل میراث فرهنگی استان کرمان با انعقاد تفاهم‌نامه با نهادها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط تفاهم‌نامه‌هایی جهت آموزش پته‌دوزی در سطح وسیع منعقد کرده است. همچنین تحقیق و پژوهش در راستای معرفی این هنر جزو اولویت‌های معاونت صنایع‌دستی بوده و در سال‌های گذشته تولید فیلم‌های مستند، کوتاه و آموزشی و پخش از شبکه‌های سراسری و فضای مجازی، برگزاری جشنواره‌ها، همایش‌ها و مشارکت در نمایشگاه‌ها در این راستا صورت گرفته است.

ورود نسل جوان با ایده‌های جدید

گرچه بسیاری از پته‌دوزان با سابقه کرمانی نسبت به افزایش قیمت مواد اولیه، ورود پته‌های بی‌کیفیت به بازار صنایع دستی و رکود در بازار فروش نگرانند و حتی برخی از آنها دیگر امیدی به تکرار دوران پر رونق پته دوزی کرمان ندارند اما در بین نسل جوان و هنرمند کرمان افرادی هستند که با ایده‌های نو و جدید در عرصه پته‌دوزی وارد شده‌اند و در مدت زمان کوتاهی به موفقیت‌های زیادی دست یافته‌اند. لیدا حکیمی پور، دختر جوان ۲۷ ساله کرمانی است که از شش سال پیش در زمینه دست سازهای پته دوزی کرمان و گلیم سیرجان شروع به فعالیت کرده و با خلق برندی به نام ماهی سیاه توانسته با تغییر کاربری پته اصیل کرمان آن را به مشتریان زیادی در داخل و خارج از کشور عرضه کند. وی در گفت‌وگو با جام جم درباره ایده تغییر کاربری پته کرمان می‌گوید: پته‌دوزی از صنایع‌دستی کرمان است که معمولا از قدیم روی جهیزیه دخترها استفاده می‌شد اما با تغییر نسل دیگر دختران جوان تمایلی به استفاده از پته در جهیزیه‌شان ندارند و به همین دلیل من تصمیم گرفتم با تغییر کاربری این هنر و با تولید زیورآلات پته باعث گرایش و استفاده بیشتر مردم از پته شوم. در واقع تلاش مجموعه ماهی سیاه بر آن بوده تا پته‌دوزی کرمان که سوزن‌دوزی ارزشمندی است را مدرنیته کند تا هم در زندگی روزمره مردم مورد استفاده شخصی قرار گیرد و هم با ترکیب شدن و طراحی‌های مختلف برای سوغات و هدیه‌دادن قابل استفاده باشد. حکیمی‌پور که برای معرفی دست‌سازه‌های پته‌دوزی کرمان و گلیم سیرجان در نمایشگاه بین‌المللی آرتیجیانوی میلان ایتالیا و نمایشگاه‌های صنایع‌دستی بین‌المللی ایران شرکت کرده است می‌گوید: طراحی و ساخت زیورآلات پته‌دوزی، کیف‌های دست‌دوز چرم طبیعی، پته‌دوزی و گلیم سیرجان، طراحی و ارائه لباس‌ها با ترکیب پته‌دوزی کرمان، گیوه‌های دست‌دوز با ترکیب پته‌دوزی، طراحی و ساخت گوشواره‌های ترکیب پته‌دوزی و نقوش دوره صفویه مس کرمان ازجمله تولیدات تغییرکاربری‌داده‌شده پته اصیل کرمان است.

شاید این ۵۰ نفر بیکار شوند

فاطمه نیک اندیش، یکی از بانوان هنرمند کرمانی است که طی ۲۵ سال گذشته به دوخت پته مشغول بوده است. او که از حدود پنج سال پیش در کاروانسرای تاریخی گنجعلی‌خان کرمان در دل بازار تاریخی این شهر در غرفه‌ای کوچک مشغول به فروش پته کرمان است، مهم‌ترین مشکل هنرمندان پته دوز را بیمه نبودن آنها و فروش دشوار پته‌ها به دلیل رکود اقتصادی ناشی از بیماری کرونا عنوان می‌کند و می‌گوید: تا قبل از کرونا گردشگران زیادی صنایع دستی کرمان همچون پته را می‌خریدند اما اکنون درآمد ما نسبت به گذشته ۹۰ درصد کاهش یافته است. وی با اشاره به افزایش قیمت مواد اولیه پته دوزی می‌افزاید: این افزایش هزینه دوخت پته علاوه بر کم کردن میزان سود ما باعث فروش نرفتن پته‌ها نیز شده است. نیک اندیش تا قبل از آمدن به کاروانسرای گنجعلی‌خان مکانی برای فروش تولیداتش نداشت و سال‌ها در خانه‌اش پته‌ها را می‌دوخت و خودش برای فروش آنها بازاریابی می‌کرد. حالا اما در کارگاهش در کاروانسرا حدود ۵۰ نفر خانم دوزنده که بیشترشان سرپرست خانوار هستند با او همکاری می‌کنند و معیشت خانواده‌شان را از همین راه تامین می‌کنند. نیک اندیش می‌گوید اما اگر وضعیت رکود در بازار فروش صنایع دستی بخواهد ادامه پیدا کند، مجبورم تعداد دوزنده‌های پته را کم کنم، به‌ویژه آن‌که دوخت یک پته یک متردر یک متر با روزی پنج ساعت وقت گذاشتن، حدود دو ماه زمان می‌برد که با توجه به قیمت بالای مواد اولیه و میزان سود بسیار پایین فروش آن اصلا به صرفه نیست.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۷۳

جدول عادی

افقی: ۱) نوعی پارچه با الیاف گیاهی- نوعی خودروی باربری- کودک ۲) مغز سر- اداره‌ای از تشکیلات قضایی- ظلمت ۳) عمامه- هم‌عقیده- دوست خواندنی ۴) ماورا- فرزند یاسر و سمیه- برهنه ۵) شهری در مازندران- تلویزیون- نرم‌افزار نقشه‌کشی ۶) شهری در لرستان- دل از دست داده- شعور ۷) طاقچه بالا- دریاچه دائمی فارس- طمأنینه ۸) از القاب حضرت فاطمه (س)- گرمابخش فصل سرما- مقدار کمی از نوشیدنی ۹) پراکنده- از انواع مسابقه‌های تیمی سرعتی- عدد قرن ۱۰) چین و چروک پوست- مناسب تشریفات- یار ژولیت ۱۱) مهم بودن- بلبل- لیکن ۱۲) جشنواره سینمایی معتبر- کتاب حضرت داوود(ع)- محل ذخیره کالا ۱۳) رها- سازی زخمه‌ای- پیشامد ۱۴) راست و مستقیم- تلاش کردن- رایحه ۱۵) مخفف بدتر- اولین دوره از دوران دوم زمین‌شناسی- استعداد.

عمودی: ۱) هنرپیشه طنز- حماسی- مغازه‌دار ۲) بچه بازیگوش- فیلمی ساخته کامبوزیا پرتوی با بازی فرشته صدرعرفایی ۳) فال گرفتن- آسایش- پایان ۴) بی‌چیز- تیراژ- دین‌آور ایرانی در دوره ساسانی ۵) زینت داده‌شده- نزدیک- نشانه مصدر جعلی ۶) پیش‌شماره تلفن- تشنه نیست- خسته و درمانده ۷) زهر خورده- سنگ مرمر- تیرانداز ۸) دورافتاده- نامه‌ای که برای آگاهی عموم انتشار یابد- امیدواری ۹) رفع‌کننده- جنگ و پیکار- یدکی ۱۰) پارچه- دوستان- تکرار حرفی ۱۱) بله انگلیسی- پرهیز کردن- نوعی موشک نظامی ۱۲) بی‌ریا- لقب شیطان- برکشیدن شمشیر از غلاف ۱۳) پول تایلند- کافران- واحد طول انگلیسی ۱۴) به پیامبر اسلام(ص)، حضرت فاطمه(س) و دوازده امام شیعه اطلاق می‌شود- پدر عرب ۱۵) شکوه و جلال- مهم‌ترین مقصد گردشگری مذهبی ایران- غذای معروف اردبیل.

جدول ویژه

افقی: ۱) لقب فرمانروایان عثمانی بود- تریاق- گسترش ۲) نشانه جمع مونث عربی- از ورزش‌های رزمی- از نام‌های خداوند ۳) تمایل- پاک و منزه- تسخیرشده ۴) پاینده- پوست دانه گندم- دریا ۵) سوره‌ای با سجده واجب- پندار- سفره‌ماهی ۶) بی‌بند و بار- پیراهن- از شبکه‌های تلویزیونی کشورمان ۷) بوی رطوبت- مجموعه جزایری در شمال اقیانوس اطلس- پیر ۸) نوعی پارچه با الیاف طبیعی- میوه‌ای از خانواده بادام کوهی- میلی‌لیتر ۹) داربست درخت انگور- بدون همنشین بودن- همگی ۱۰) شکم باره- کبیر- خوردنی شیرین ۱۱) آرزومند- پوست خام دباغی‌نشده- میان ۱۲) تکرار یک حرف- فریاد و فغان- نویسنده نمایش خانه عروسک ۱۳) زن برادرشوهر- نزدیک‌بین- تاندون ۱۴) نوعی تزئین روی پارچه- بالکن- سفید آذری ۱۵) اثر چربی- وسترن سینمایی ساخته هاوارد هاکس- ملاطی از آب و خاک و آهک.

عمودی: ۱) سردوشی- جلوه- مختصر و کوتاه ۲) داروی بی‌هوشی- لقب ایرج میرزا، شاعر عصر مشروطه ۳) نام‌ها- هراس‌انگیز- جگر سفید ۴) فرمانده- پیشین- پندار ۵) از فرمانروایان آل زیار- ظالم و ستمکار- همه را شامل می‌شود ۶) عصب- افسون- درختی با میوه تلخ در دوزخ ۷) پرهیزکاران- نویسنده رمان فلسفی کاندید- حقه‌باز ۸) گوشه‌ای در دستگاه ماهور- مقدار پول در جریان در یک کشور- همداستان رامین ۹) خدای خدایان در اساطیر یونانی- پایتخت مالدیو- شاه قدرتمند ساسانی ۱۰) نوعی خویشاوندی- نوعی برنج ایرانی- برادر عرب ۱۱) رام نشده!- ستاینده- ماهر در دعوا ۱۲) شریک زندگی- هم‌آواز- یاغی و نافرمان ۱۳) ماچ- نوعی شتر دوکوهانه- لوله باریک در ساقه گیاه ۱۴) کاپیتان تیم ملی فوتبال اسپانیا- مساوی در شطرنج ۱۵) آسمان- عنکبوت پشمالو- راه و روش.

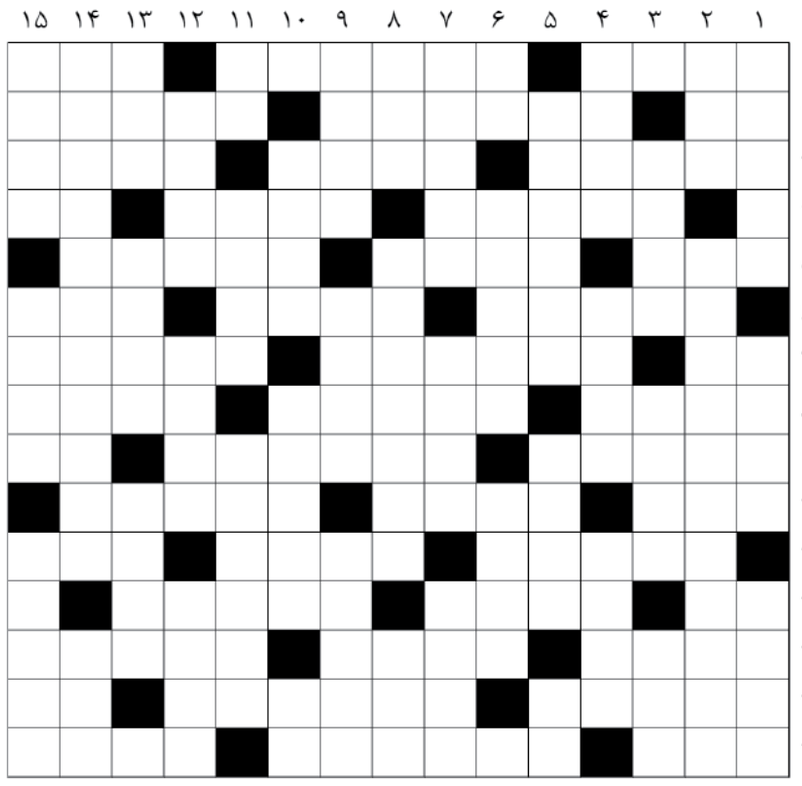

حل جدول عادی شماره ۵۹۷۲

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ن	ا	ب	ت	■	ا	ر	د	ک	■	م	ش	ا	م
۲	د	ف	■	پ	ر	ش	ب	ا	ن	ی	ز	ه	■	ز	و
۳	ی	و	ک	ا	■	ا	ر	ن	ج	■	ا	ت	خ	ا	ذ
۴	ب	ذ	ر	■	س	ه	ن	د	■	ا	پ	ا	ر	د	ی
۵	■	■	م	و	ی	ر	ک	■	م	ح	ا	پ	ا	■	■
۶	م	ی	ک	ا	د	و	■	ت	ج	س	س	■	ب	ر	ش
۷	س	و	■	ه	ن	د	ی	ج	ا	ن	■	د	ن	ا	س
۸	ل	و	س	م	ی	■	س	ا	ن	■	د	س	ت	ا	س
۹	س	د	ر	ه	■	ر	ا	و	ی	و	ل	ی	■	ی	ت
۱۰	ل	ا	ن	■	ف	ی	و	ز	■	ی	د	ا	ل	ل	ه
۱۱	■	■	و	ن	د	ا	ل	■	ک	ر	ا	ن	ی	■	■
۱۲	ا	ن	ش	ر	ا	ح	■	م	ز	ا	ر	■	م	ه	م
۱۳	م	ح	ت	و	ی	■	ل	ا	ی	ی	■	ا	و	ا	ز
۱۴	د	و	■	د	ی	د	ی	ه	د	ش	ا	ن	■	پ	ا
۱۵	ن	ی	م	ا	■	ن	ز	ی	ه	■	س	ا	ر	و	ج

حل جدول ویژه شماره ۵۹۷۲

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	خ	ر	ی	ن	■	ص	ا	ح	ی	■	ا	ی	ف	ا
۲	ر	ج	■	ک	ا	ر	ل	م	ا	ر	ک	س	■	ت	ف
۳	ب	و	م	ی	■	س	و	پ	ر	■	ا	ب	د	ا	ع
۴	و	ل	غ	■	ز	و	ا	ر	■	ا	م	و	س	ن	ی
۵	■	■	ط	ا	م	ا	ت	■	م	ن	ف	ع	ت	■	■
۶	د	و	ر	و	ی	ی	■	م	و	ا	ت	■	ب	ش	ک
۷	ل	ی	■	ا	ن	ی	م	ی	س	م	■	ت	و	ک	ل
۸	گ	ل	ا	ی	ه	■	و	ر	س	■	ا	ج	س	ا	م
۹	ش	ا	ن	ل	■	س	ی	ا	ه	ق	ل	م	■	ر	ب
۱۰	ا	ن	ف	■	و	ا	ر	ث	■	ز	و	ل	ب	ی	ا
۱۱	■	■	ج	ر	ی	ن	گ	■	ب	ل	د	ی	ه	■	■
۱۲	م	د	ا	و	م	ت	■	س	ن	ا	ن	■	ب	د	ک
۱۳	د	ب	ر	ن	ا	■	ن	و	د	ل	■	س	ه	و	ی
۱۴	ی	و	■	م	ر	غ	د	ر	ی	ا	ی	ی	■	ت	ل
۱۵	ر	س	و	ا	م	ا	ی	ل	■	ن	ا	ک	ا	ر	■